

Savivaldybių žinios



LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Nr. 23 (692)

2014 m. rugsėjo 6 d.
Kaina 2,25 Lt / 0,65 euro centu
Išeina šeštadieniais

Kas svarstyta LSA valdybos posėdyje

Pasiūlyti delegatai į ES Regionų komitetą, peržiūrėtos savivaldybėms priskirtos funkcijos, pateikti siūlymai dėl savivaldybių finansavimo tobulinimo

2 p.



Į LSA valdybos posėdį LSA prezidentas, Druskininkų savivaldybės meras Ričardas Malinauskas ir direktorė Roma Žakaitienė pakvietė Vyriausybės kanclerį Alminą Mačiulį (kairėje), kuris pateikė informaciją dėl veiksmų plano ir priemonių, kurios padėtų kovoti su Rusijos įvestomis sankcijomis maisto produktų importui

Romo Gurklio nuotr.

Kai kurie europiniai projektai žlugdomi tyčia

Tokią problemą kelia Alytaus miesto meras Jurgis Krasnickas _____ 4 p.

Mokesčių stabilumo belaukiant

Įžvalgas apie mokesčių sistemos pakitimus ir politinės atsakomybės didinimą pristato LSA direktoriaus pavaduotojas Rimantas Čapas _____ 6 p.

Reprezentacija kainuoja

Pokalbis su Klaipėdos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja Ligita Liutikiene _____ 7 p.

Iš savivaldybių gyvenimo

Druskininkuose griauinama siena tarp neįgaliųjų ir sveikųjų, Kauno rajonas rems privačius darželius, Pakruojo mozaiką dėlioja visi _____ 13–15 p.



„KAI KURIE EUROPINIAI PROJEKTAI ŽLUGDOMI TYČIA“

TAIP TVIRTINA ALYTAUS MIESTO MERAS

Alytaus miesto meras Jurgis Krasnickas kreipėsi į teisingumo ministrą Juozą Bernatonių, siūlydamas kuo skubiau keisti Civilinio proceso kodekso nuostatas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo.

Mero teigimu, šiandien daugelis savivaldybių susiduria su rimta problema, kai konkursus laimėjusios, bet įsipareigojimų nevykdančios bendrovės, keldamos ne visuomet pamatuotus reikalavimus, pradeda bylinėjimosi procesą, ir dėl to savivaldybėse stringa investicinių projektų įgyvendinimas.

„Mano įsitikinimu, tokia teisminė praktika yra ne tik ydinga, bet ir gali ilgam paralyžiuoti įvairius savivaldybėse vykdomus projektus. Būtina nedelsiant imtis kardinalių priemonių ir užkirsti kelią bet kokioms apraiškoms vilkinti projektų įgyvendinimą ar galimybes tam tyčia trukdyti“, – teigė J. Krasnickas.

Kokia yra Alytaus mieste įgyvendinamų investicinių projektų padėtis ir kokios problemos paskatino kreiptis į teisingumo ministrą?

Neseniai Alytaus mieste pradėti vykdyti projektai jokių problemų nekelia. Tai džiugina. Prieš metus pradėtas miesto centro ir Kraštotyros muziejaus sutvarkymas sparčiai artėja prie pabaigos. Pakankamai sėpiai ir neatsilikant nuo grafiko darbai vyksta ir Ugniagesių gatvėje.

Rudeniop virš Nemuno turėtų nusidrieki ir naujo pėsčiųjų tilto kontūrai, netrukus prasidės darbai ir tęsiant Naujosios gatvės rekonstrukcijos projektą bei pertvarkant itin judrią Naujosios ir Putinų gatvės sankryžą.

O į teisingumo ministrą kreipiausi dėl anksčiau pradėtų, iki šiol nebaigtų ir vis daugiau rūpesčių keliančių projektų.

Alytaus miesto savivaldybė dėl užsitęsusių teisminių ginčų negali įgyvendinti labai svarbaus verslui ir jo plėtrai projekto – pramoninės teritorijos aplink buvusį skydinių namų kombinatą sutvarkymo. 2011 m. tuometė miesto valdžia pasirašė sutartį su konkursą laimėjusia Vilniaus bendrove „VITI“. Darbų atlikimo terminas buvo aštuoni mėnesiai. Jis ne kartą buvo pratęstas. Praėjusiais metais, matant, kad iš tų pelų nebus grūdų, sutartis jau nebebuvo pratęsta.

Šiomet buvo paskelbtas naujas konkursas projektui įgyvendinti. Jam pasibaigus ir paaiškėjus nugalėtoji, balandžio mėnesį minėta „VITI“ kreipėsi į Kauno apygardos teismą dėl sutarties nutraukimo. Kaip ieškinio užtikrinimo priemonę ieškovas paprašė sustabdyti pirkimo procedūras, ir Kauno apygardos teismas tą prašymą patenkino.

Ar tokio teismo sprendimo savivaldybė neapskundė?

Apskundė per septynias dienas po sprendimo priėmimo, dar gegužės pradžioje. Tačiau praėjo jau beveik keturi mėnesiai, o savivaldybės skundas dar net nepradėtas nagrinėti. Tuo tarpu darbai nevykdomi, Europos Sąjungos lėšo-



mis finansuojamo projekto įgyvendinimas sustabdytas, ir tik nuo teismų sprendimų priklausoma, kada jis bus tęsiamas.

Teisminiai ginčai gali tęstis metus, dvejus ar trejus, o gal ir daugiau. O juk 2007–2013 metų ES finansinės paramos lėšos vėliausiai turi būti įsisavintos iki 2015 metų pabaigos. Jei pavėluosime, projektą gali tekti finansuoti savo lėšomis.

Kaip tik dėl šios priežasties savivaldybė ir kreipėsi į teisingumo ministrą, siūlydama nedelsiant inicijuoti atitinkamų Civilinio proceso kodekso straipsnių pataisas, kad ir savivaldybėms teismiuose ginčiuose nebūtų taikomos laikinos apsaugos priemonės.

Ar tokia praktika Lietuvoje apskritai yra taikoma?

Taip. Laikinosios apsaugos priemonės netaikomos bankams ir kredito įstaigoms. Tai logiška – toks sprendimas priimtas, kad nebūtų galimybių apriboti ar sustabdyti jų veiklą. Lygiai taip pat reikėtų elgtis ir savivaldybių atžvilgiu. Juk savivaldybės gauna lėšas iš valstybės biudžeto, disponuoja savomis, iš mokesčių mokėtojų surenkamomis lėšomis. Naivu galvoti, kad savivaldybė gali nesugebėti užtikrinti pagrįsto ieškinio padengimo, jeigu toks būtų priteistas.

Esu įsitikinęs, kad ieškovai šią ieškinio užtikrinimo priemonę iš tiesų prašo taikyti ne dėl finansinių dalykų, bet siekdami visiškai kitų tikslų. Jei tai būtų pavienis atvejis, galėtume galvoti, kad tai atsitiktinumas. Antras ar trečias kartas jau patvirtina, kad tai yra sistema.

Su tokiais problemomis susiduria ne tik Alytaus miesto savivaldybė – jas diskutavo su vidaus reikalų viceministru Elvinu Jankevičiumi kėlė ir kitų savivaldybių merai.

Neseniai į teismą dėl dar vieno Alytaus miesto savivaldybės ketinamo įgyvendinti ES projekto – universalios sporto salės statybos miesto stadione – kreipėsi ir kita statybų bendrovė. Kokieje stadijoje teisminiai ginčai dėl jos reikalavimų?

Iš tiesų bendrovė „Kortas“ bando nugincyti konkurso dėl ES projekto trečio etapo įgyvendinimo miesto stadione rezultatus. Ji taip pat prašė savivaldybės atžvilgiu taikyti laikinąsias apsaugos priemones, tačiau šiuo atveju teismas prašymą atmetė. Sutartis dėl statybos darbų su bendrove „LitCon“ prieš keletą dienų pasirašyta, ir tikiuosi, kad vėliausiai po metų darbai miesto stadione bus baigti.

Kalbėjosi Loreta Gaižiuvienė

MOKESČIŲ STABILUMO BELAUKIANT

ŽINGSNIS POLITINIŲ SPRENDIMŲ DIDESNĖS SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS LINK



Rimantas Čapas

Lietuvos savivaldybių asociacijos direktoriaus pavaduotojas-patarėjas savivaldybių finansų ir ekonomikos klausimais

2014 m. rugpjūčio 19 d. buvo įregistruotas Seimo statuto pakeitimo projektas. Vienas esminių šiame projekte pateiktų siūlymų – nustatyti, kad mokesčių įstatymai būtų priimami visų Seimo narių balsų dauguma ir Vyriausybės išvados būtų prašoma ir dėl mokesčių įstatymų projektų, kuriuose įvedami nauji ar keičiami seni mokesčių dydžiai. Priėmus Seimo statuto pakeitimą mokesčių įstatymų pakeitimams nepakaks 36 Seimo narių balsų – tam prireiks mažiausiai 71 balso. Tikimasi, kad šio įstatymo įgyvendinimas užtikrins didesnį mokesčių sistemos stabilumą ir turės teigiamą įtaką verslo plėtrai. Seimo statuto pakeitimo projekte pateikti siūlymai dėl mokesčių sistemos didesnio stabilumo yra svarbus žingsnis valstybės valdžios ir valdymo institucijų bei politinių sprendimų didesnės socialinės atsakomybės link.

KELIOS ŠIO POLITINIO SPRENDIMO ĮŽVALGOS

Remiantis 2014 m. birželį paskelbtu Pasaulio ekonomikos forumo konkurencingumo reitingu, pagal valdžios reguliavimo našta Lietuva yra 107 vietoje iš 148 vertintų pasaulio valstybių, pagal mokesčių sistemos paskatą investuoti Lietuva yra 114 vietoje pasaulyje, o mokesčių įtaką užimtumui – tik 120 vietoje.

Taikiomis įžvalgomis garsėjantis profesorius habil. dr. Rimantas Rudzkiš yra viešai teigęs: „Mums trukdo nuolatinės kalbos apie mokesčių kaitą. Reikėtų nustoti gąsdinti potencialius investuotojus mokesčių didinimu. Vis pasigirsta kalbos apie progresinius mokesčius, apie didesnę kapitalo, nekilnojamojo turto apmokestinimą, naujus mokesčius, pavyzdžiui, už automobilius ir pan. Tas nuolatinis kalbėjimas atbaido investuotojus, nes jie nori aiškaus stabilumo keletui metų į priekį. O kai nuolat kalbama apie planuojamus pakeitimus, tai jie nueina į Latviją, Slovakiją, Lenkiją. ... Reikėtų reformuoti švietimo sistemą, kurios kokybė krinta, teisėtvarką, kuri yra labai nepaslanki, gremėzdiška, verslo priežiūros institucijas. Reikia pažaboti korupciją.“

Įžvalgose apie organizacijų ir įmonių (bei valstybės valdžios ir valdymo institucijų ir politinių sprendimų) socialinę atsakomybę, kurias 2013 m. aprašė Darius ir Rimantas Čapai, didelė reikšmė buvo skirta Lietuvos mokesčių sistemos stabilumui. Paminėsiu dalį aprašytų įžvalgų.

Korupcijos mastas irgi yra stipriai susijęs ir su mokesčių našta. Per dideli mokesčiai stabdo ne tik šalies ekonomikos plėtrą. Didelė mokesčių našta gali tapti korupcijos valstybės valdžios ir valdymo institucijose priežastimi.

Mokesčių stabilumas prie Lietuvos stiprybių nepriskiriamas jau daug metų. Darytina išvada, kad ši „stiprybė“ (kaip siektinas tikslas) iš esmės jau virto Lietuvos silpnybe – mokesčių nestabilumu. Šiuo metu vėl svarstomi siūlymai dar kartą keisti mokesčių sistemą ir įteisinti naujus mokesčius. Ir vėl visuomenėje verda aistros, kurios nedidina pasitikėjimo. Todėl mokesčių stabilumas turi išlikti bent tikslu silpnybę (mokesčių nestabilumą) paversti Lietuvos stiprybe ateityje.

Nors visada atsiras nepatenkintųjų mokesčiais, tačiau mokesčių vengimas yra ir organizacijų bei įmonių socialinės atsakomybės žemo lygio bruožas. Vengiant mokėti teisės aktais nustatytus mokesčius ir pažeidžiant galiojančių įstatymų ir kitų teisės aktų normas, ne tik įgyjamas konkurencinis pranašumas prieš kitus verslininkus ir verslo subjektus, bet ir sumažinamos viešojo sektoriaus finansų subalansavimo galimybės. Kita vertus, mažėjant viešojo sektoriaus pajamoms, valstybės valdžios ir valdymo institucijoms gali kilti pagundos dar labiau plėsti mokesčių bazę, didinti galiojančius mokesčius ar įvesti naujus.

Darytina išvada, kad geriausias variantas ir alternatyva daugumai tiek privataus, tiek viešojo sektoriaus subjektų – didesnė organizacijų ir įmonių socialinė atsakomybė mokesčių mokėjimo srityje. Mokesčių mokėtojų didesnė socialinė atsakomybė gana greitai pagerintų mokesčių surinkimą ir sumažintų nepriemokas. Tai gerokai pagerintų ir padidintų tiek valstybės biudžetą, tiek savivaldybių biudžetą, tiek Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų ir kitų viešojo sektoriaus biudžetų bei fondų subalansavimo galimybes.

Apibendrinant didesnės socialinės atsakomybės mokesčių mokėjimo srityje klausimą, galima daryti išvadą, kad viena geriausių alternatyvų ir prevencinių priemonių, kovojant su šešėlinės ekonomikos apraiškomis, yra nedideli mokesčiai ir stabili, retai keičiama mokesčių sistema.

Didelė dalis pasaulio ekonomistų geriausia formule pripažįsta tokią: gana nedideli ir retai keičiami mokesčiai bei stabili šalies valiuta didina pasitikėjimą ir pamatuos lūkesčius bei sukuria augančio turto ir didesnės gerovės aplinką.

Didesnis pasitikėjimas ir pamatuoti lūkesčiai yra ne tik vieni esminių verslo ir ekonomikos augimo paskatų. Jie gerokai nulemia ir valdžios populiarumą, ir politinį stabilumą. Sėkmės prielaida Lietuvos viešųjų finansų deficito greitesniam sumažinimui, drastiškai nedidinant mokesčių, galėtų būti tiek privataus sektoriaus įmonių ir bankų, tiek viešojo sektoriaus institucijų, organizacijų ir įmonių gerokai didesnė socialinė atsakomybė viešųjų pirkimų ir apmokėjimo už darbą srityse.

SVARBIAUSIAS UŽDAVINYS – SKATINTI VARTOJIMĄ

Pateiksiu dar kelias įžvalgas, kurios 2014 m. birželį buvo perduotos Seimo Biudžeto ir finansų komiteto ir Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto nariams.

Pirmaeilis strateginis bet kurios pasaulio valstybės strateginis uždavinys – skatinti vartojimą. Visi kiti skatinimai (užimtumo, verslumo, investicijų, pramonės, eksporto plėtros ir t. t.) yra žemesnio lygmens strateginiai bet kurios valstybės uždaviniai.

Anksčiau Lietuvoje vidaus vartojimas sudarė 68 proc. BVP. Tai iš tiesų yra labai reikšmingas mūsų ekonominės plėtros veiksnys. BVP augimas susijęs su vartojimu. Pavyzdys – Jungtinės Valstijos 2014 m. birželio 25 d. pateikė pasaulį ir pasaulio finansų rinkas nustebinusią žinią, nes, peržiūrėjus 2014 m. I ketvirčio BVP, paaiškėjo, kad didžiausia pasaulio ekonomika 2014 m. I ketvirtį smuko didžiausiu tempu nuo pat 2008 m. rudenį kilusios pasaulinės finansų krizės. Patikslintais duomenimis, JAV 2014 m. I ketvirčio BVP sumažėjo 2,9 proc. (vietoje anksčiau skelbto 1 proc. kritimo). JAV ekspertai pripažino, kad pagrindinė JAV BVP smukimo 2014 m. I ketvirtyje priežastis – smukęs vartojimas (vartotojų išlaidos). Jau suabejota JAV ekonomikos „sveikata“, nors nedarbo duomenys buvo gana geri, matomas atlyginimų augimas. Ekspertai tikisi, kad visos ekonomikos garvežiu taps kaip tik atsigaunanti darbo rinka, kuri gairins prekių ir produktų paklausą.

Kai nelieka vartojimo paklausos augimo, nebelieka ir paskatų bei stimulų didinti prekių gamybos ir paslaugų teikimo apimtį.

KO REIKĖTŲ SIEKIANT PASKATINTI VARTOJIMĄ?

Būtina kiekvieną dieną didinti pasitikėjimą ir lūkesčius (tik subalansuotus, neperteklinius). Būtina vengti bet kokių perdėtų baimių ir panikos kilimo, nes daugelis pasaulyje vykstančių finansų ir ekonomikos lygmens procesų tapo labai glaudžiai priklausomi nuo psichologinių veiksnių. Dauguma pasaulio žmonių puikiai supranta, kad spekuliaciniais žaidimais sukeltos pasaulinės finansų ir ekonomikos krizės padarinius bandoma pašalinti didinant mokesčius ir mažinant darbu uždirbamas pajamas. Todėl Lietuvoje bent viešumoje reikia kuo mažiau kalbėti apie mokesčių bazės praplėtimą ar naujų mokesčių didinimą.

Socialinę atsakomybę (pirmiausia viešojo administravimo institucijų ir įstaigų atveju) būtina įvertinti ir dar keliais aspektais. Reikia įvertinti, ar tinkami ir laiku buvo atlikti viešojo administravimo institucijų ir įstaigų veiksmai ir priimti sprendimai, įskaitant aukščiausio politinio lygmens. Visais atvejais turi būti atsakoma į klausimą, ar numatomi veiksmai ir siūlomi priimti sprendimų projektai yra pakankamai įvertinti pagal visus galimus rizikos veiksnius, grėsmes ir galimas neigiamas pasekmes. Priimant sprendimus, įskaitant aukščiausio politinio lygmens ir dėl teisinio reglamentavimo, ne mažiau svarbu įvertinti, ar jiems priimti yra tinkamas laikas. Neadekvatūs ar netinkami laiku (momentu) priimti politiniai sprendimai ir teisės aktai gali sukelti tokias neigiamas pasekmes, kurios gali būti jaučiamos net kelerius metus. Ryškiausias tai parodantis pavyzdys – 2008 m. rudenį kilusi pasaulinė finansų ir ekonomikos krizė.

Kitas pavyzdys. 2009 m. spalį Vokietijos kanclerė Angela Merkel ėmėsi gaivinti Vokietijos ūkį mažindama mokesčius. A. Merkel vadovaujama koalicija aiškiai pasakė: būtina gaivinti verslą ir geriau protingai didinti vartojimą, negu kvailai veržtis diržus. Vokietijos federalinio banko „Deutsche Bundesbank“ prezidento Alexo Weberio nuomone, „svarbiausia, kad kiekvienas Vokietijos pilietis mokėtų nedidelius mokesčius“. Vokietijos kanclerės A. Merkel vyriausybė pranešė, kad tai jau daro, ir 2010 m. mokesčiai Vokietijoje bus sumažinti 24 mlrd. eurų. A. Merkel buvo įsitikinusi, kad tik mokesčių mažinimas leis atsigausti verslui ir visai Vokietijai. Pristatydama vyriausybės programą ji pabrėžė, kad šiuo metu svarbiausia – įgyti verslininkų pasitikėjimą, skatinti gamybą ir eksportą, kas iki šiol buvo didžiausia Vokietijos stiprybė. Taip pat būtina raginti gyventojus daugiau pirkti, pirmiausia – automobilių.

PAGIRTINI VYRIAUSYBĖS VEIKSMAI

Valstybinė mokesčių inspekcija 2014 m. gegužės mėn. Vyriausybei pristatė naują mokesčių administravimo sistemos koncepciją. Vadinamoji i. MAS – išmanioji mokesčių administravimo sistema – preliminariais skaičiavimais, sudarytų galimybę mažinti administracinę našta verslui, leistų verslui sutaupti ir kartu mokesčines valstybės pajamas padidintų apie 1,5 mlrd. Lt.

Nuo 2014 m. rugsėjo 1 d. bus galima per 3 dienas ir paprasčiau užsiregistruoti PVM mokėtoju, nes apie tokį savo ketinimą bus galima pranešti pildant dokumentus Registrų centre. VMI per tris darbo dienas, skaičiuojant nuo kitos darbo dienos po įmonės įregistravimo Mokesčių mokėtojų registre dienos, turės priimti sprendimą dėl PVM registracijos. Ši nuostata bus taikoma nuo 2014 m. rugsėjo 1 d., kai įsigalios Valstybinės mokesčių inspekcijos viršininko įsakymas, kuris keičia asmenų įregistravimo į PVM mokėtojų registrą ir išregistravimo iš jo taisyklės. Vienas iš pakeitimų susijęs su tuo, kad naujai steigiamos įmonės, steigimo metu pateikdamos JAR-1 formą Juridinių asmenų registru, galės joje pažymėti, kad nori būti įregistruotos PVM mokėtojomis. Šis prašymas automatiškai pateks VMI, kur bus svarstomas.

REPREZENTACIJA KAINUOJA



Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos posėdyje kilo diskusijos dėl reprezentacinių lėšų. Vieni politikai teigė, kad šiam tikslui prašoma per daug pinigų, kiti pritarė lėšų skyrimui. Apie jų poreikį pokalbis su Ligita LIUTIKIENE, Savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja, kuruojančia viešuosius ryšius.

Kiek lėšų skirta savivaldybės reprezentacijai ir kam jos naudojamos?

Klaipėdos rajono savivaldybės taryba šiemet reprezentacinėms išlaidoms buvo skyrusi 35 tūkst. Lt. Savivaldybės tarybos posėdyje nuspręsta prie šios sumos pridėti dar 20 tūkst. Lt. Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad tai nemaži pinigai, tačiau norėdami tinkamai pristatyti rajoną svečiams tiek iš Lietuvos, tiek iš užsienio, turime skirti ir atitinkamas lėšas. Vyriausybė yra patvirtinusi Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų naudojimo reprezentacinėms išlaidoms taisyklės, kuriose nustatyta, kas priskiriama prie reprezentacinių išlaidų. Kontrolės ir audito tarnyba ir Centralizuotas savivaldybės vidaus audito skyrius turi teisę tikrinti, ar tinkamai naudojamos biudžeto lėšos.

Ar teisės aktai reglamentuoja, kiek pinigų gali būti naudojama šiam tikslui?

Pagal Vyriausybės nutarimą „Dėl reprezentacinių išlaidų“, Klaipėdos rajono savivaldybės reprezentacijai rekomenduojama neviršyti 1 proc. savivaldybės administracijos išlaidų skiriamų išlaidų. Tai reiškia, kad pagal šiuo metų biudžetą reprezentacijai galėtų būti skirta 69 tūkst. Lt. Pasidomėjome, kad teritorijos dydžiu, gyventojų skaičiumi į Klaipėdos rajoną panaši Šilutės rajono savivaldybė reprezentacijai 2014 m. skyrė 95 tūkst. Lt, Palangos – 70 tūkst. Lt, Kretingos ir Kupiškio rajonų savivaldybės – po 40 tūkst. Lt.

Reprezentacinių lėšų prireikia ir bendradarbiaujant su užsienio šalių miestais partneriais?

Taip, žinoma. Juk atstovaudami rajonui kartu pristatome ir savo Valsitybę. Savivaldybė yra užmezgusi tarptautinius ryšius su Lenkija ir Estija. Bendradarbiaudami rengiame susitikimus, įgyvendiname bendrus projektus, vykdomė kitas veiklas. Natūralu, kad sulaukiame jų delegacijų vizitų, taip pat ir patiems tenka vykti į svečius. Tarpvalstybinio bendravimo lygmeniu įprasta apsikeisti simbolinėmis dovanomis, suvenyrais.

Be to, rajono savivaldybės ir administracijos vadovai patys vyksta ir sulaukia aukšto rango garbių svečių iš Vyriausybės, Seimo, ministerijų, kitų valstybės institucijų, organizacijų. Tokiuose susitikimuose ir atmintinų dienų, miesto švenčių, profesijų dienų, sutarčių pasirašymo, vizitų, jubiliejų, kitų apdovanojimų skyrimo progomis taip pat prireikia simbolinių dovanų, gėlių. Juolab kad į savivaldybės administraciją kreipiasi švietimo, kultūros, sporto, socialinės įstaigos, reprezentaciniams poreikiams prašydamos knygų, suvenyrų, dovanų maišelių. Iki šiol reprezentacijai skirtų pinigų vos užtekdavo, nors įvaizdžio formavimas – labai svarbi savivaldybės veikla. Tai užtikrina rajono žinomumą ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų, investicijų pritraukimą, naujų turistų srautus.

Kalbėjosi Agnė RATKIENĖ

PREKYBA ŽMONĖMIS: UŽKIRSTI KELIĄ IR PADĖTI AUKOMS

Austėja Bukelytė

IR SPECIALISTAI, IR PATYS ŽMONĖS DAŽNAI NEMOKA ATPAŽINTI KINTANČIŲ PREKYBOS ŽMONĖMIS FORMŲ.



ŠIŲ LAIKŲ VERGOVĖ

„Galbūt kam nors ir sunku patikėti, bet papuoļę j prekyvių žmonių rankas, patiklūs žmonės patenka j pačią tikriausią šių laikų vergovę“, – sako Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro projektų vadovė Rita Augutienė, jau daugiau kaip dešimtmetį dirbanti su prekybos žmonėmis aukomis.

Jos patirtis rodo, kad geru gyvenimu, dideliu uždabriu ir neva autoritetinga pagalba bei parama susigundę žmonės net nepagalvoja, kad tai pigia darbo jėga sumaniusių pasinaudoti apsukruolių pinklės.

„Tik atsidūrę pažadėtoje vietoje žmonės supranta, kad tikrovė visiškai skiriasi nuo pažadų: gyvenimas nežmoniškoms sąlygomis, vergiškas darbas be poilsio dienų ar vertimas vogti ir sukčiauti, uždabris, kurio vos pakanka skurdžiam maistui, pažeminimas, suluošinta sveikata“, – taip paprastai besiklostantį prekybos žmonėmis scenarijų piešia ir Lietuvos „Caritas“ projekto „Pagalba prostitutcijos ir prekybos žmonėmis aukoms“ Šiaulių skyriaus socialinė darbuotoja Marytė Puidokienė.

Anot specialistės, prekybos žmonėmis klestėjimui pasitarnaujantys veiksniai nesikeičia. „Esminės priežastys, dėl ko žmonės patenka j prekiautojų žmonių rankas, tai skurdas, paklausa seksualiniam išnaudojimui, gerai apmokamų darbų trūkumas ir netgi visuomenės nuostatos: daug kas palaiko tuos, kurie išvažiuoja dirbti j kitas šalis, ir net tuos, kurie tokias „išvykas“ organizuoja“, – nemaloniai tiesą atskleidžia socialinė darbuotoja M. Puidokienė.

NUSIKALTĖLIAI TOBULĖJA

„Jau gerai žinome, kad žmonės išvežami j užsienį seksualiniam išnaudojimui. Tai nutinka ir čia, Lietuvoje, tačiau šiandien pasaulinės tendencijos rodo, kad daugėja žmonių išnaudojimo darbui, vagystėms, elgetavimui atvejų. Tai yra naujos prekybos žmonėmis formos“, – pažymi Rita Augutienė.

Pasak jos, 2013 m. Lietuvoje pradėti išteisminiai tyrimai dėl kitų prekybos žmonėmis formų viršijo išteisminių tyrimų dėl seksualinio išnaudojimo skaičius. Toks faktas Lietuvoje užfiksuotas pirmą kartą, tad akivaizdu, kad ir mūsų šalyje plinta naujos prekybos žmonėmis formos.

Socialinė darbuotoja M. Puidokienė įspėja, kad keičiasi ir verbavimo metodai: tiesioginį ryšį keičia vilionės internetu. „Tai pigus ir greitas būdas pasiekti daug žmonių, ypač jaunimo: kelios žinutės, trumpas susitikimas, ir išvykimas j užsienį. Lengvai pažeidžiami žmonės šventai patiki tais pasiūlymais, nes viskas įvyniota j gražų popierėlį – įvardijamos kažkokios įdarbinimo agentūros, jų atstovai – rūpestingi, stiprūs, paslaugūs, turintys daug ryšių ir padėsiantys įsikurti užsienyje“, – nusi-kaltėlių metodus vardijo socialinė darbuotoja.

AR TIK APGAULĖ?

R. Augutienė pažymi, kad neretai oficialiai pateikiami skaičiai apie prekybos žmonėmis aukas neatspindi tikrosios padėties.

„Ir specialistai, ir patys žmonės dažnai nemoka atpažinti kintančių prekybos žmonėmis formų. Dažnai tokie atvejai įvardijami kaip ap-

gaulė, sukčiavimas, bet ne prekyba žmonėmis“, – dar vieną problemą įvardija Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro projektų vadovė.

R. Augutienės teigimu, daugiausia prekybos žmonėmis atvejų užfiksuojama tuose rajonuose, kur aktyviai dirba ir bendradarbiauja policija, socialiniai darbuotojai, įvairios šios srities organizacijos.

IŠTIES PAGALBOS RANKĄ

Siekiant užkirsti kelią prekybai žmonėmis ir pagelbėti jau nukentėjusiesiems nuo išnaudotojų, Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras inicijavo projektą „Kovai su prekyba žmonėmis – socialinės atsakomybės didinimas“.

„Projektas nukreiptas j regionus, nes ypač svarbu dirbti prevencinį darbą mažesniuose Lietuvos miestuose ir kaimo vietovėse, kur didžiausias nedarbas, taip pat vaikų globos namuose ir mokyklose, su rizikos grupės šeimomis ir intelekto sutrikimų turinčiais asmenimis. Kita vertus, ne mažiau svarbu mažinti socialinę atskirtį, suteikti reikiamą socialinę pagalbą tiems asmenims, kurie jau nukentėjo nuo prekybos žmonėmis, ir asmenims, galintiems nukentėti nuo prekybos žmonėmis ir išnaudojimo priverstiniam darbui“, – sako R. Augutienė.

Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras pažymi, kad specializuotas prekybos žmonėmis prevencijos ir kontrolės darbo grupės (komisijas) turi tik dešimt iš 60 Lietuvos savivaldybių, tad įgyvendinant projektą „Kovai su prekyba žmonėmis – socialinės atsakomybės didinimas“ daug dėmesio bus skiriama parengti specialistams, kurie gebėtų atpažinti bei laiku ir tinkamai suteikti pagalbą prekybos žmonėmis aukoms ar potencialioms aukoms regionuose, kuriuose nėra specializuotų pagalbą teikiančių organizacijų.

„Prekybos žmonėmis aukos sužalojamos ir fiziškai, ir morališkai. Jų socializacija, grįžimas j visuomenę yra labai sudėtingas, todėl labai svarbu tokioms nelaimėms užbėgti už akių“, – Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro iniciatyvą palaiko kasdien su prekybos žmonėmis aukomis dirbanti M. Puidokienė.

Projektas „Kovai su prekyba žmonėmis – socialinės atsakomybės didinimas“ finansuojamas Europos Sąjungos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos lėšomis.



PAKRUOJO MOZAIKĄ DĒLIOJA VISI

Renata Budrienė

Rugpjūčio 29–30 d. Pakruojyje vyko tradicinė rajono šventė „Pakruojo mozaika 2014“. Tik šioji tokia sumaištį šiemet sukėlė netradicinis Pakruojo rajono politikų sprendimas – net trijose šią vasarą vykusiose rajono miestų ir miestelių šventėse buvo uždrausta prekiauti alkoholiu. Prieštarinai vertinamas sprendimas abejingų nepaliko, nes buvo ir giriamas, ir peikiamas ir netgi keikiamas. Galutinį sprendimą dėl kitąmet vyksiančių švenčių nuspręsta priimti, kai praėjus švenčių šurmuliui prie vieno stalo susės Policijos komisariato darbuotojai, švenčių organizatoriai, politikai ir apsvarstys visus blaivių švenčių organizavimo privalumus ir trūkumus.

Į šventę atvykęs Pasvalio r. meras Gintautas Gegužinskas pagyrė Pakruojo rajono tarybą už drąsų sprendimą šią vasarą vykusiose rajono miestų ir miestelių šventėse uždrausti prekiauti alkoholiu



Tačiau blaivios šventės idėja labai tiko šventiniams penktadienio renginiams, nes šiemet šventė prasidėjo rimta konferencija, kurioje buvo pristatyti svarbiausi 2014 m. darbo rezultatai – parengti Pakruojo rajono savivaldybės strateginiai planavimo dokumentai. Įgyvendinant projektą „Pakruojo rajono plėtros tobulinimas rengiant strateginio planavimo dokumentus“ strateginio plano rengėjai aplankė visas aštuonias seniūnijas, surengė 13 susitikimų su darbo grupių nariais, vykdė gyventojų apklausą. Pasak rajono merės Astos Jasiūnienės, vadovaujantis demokratiniu principu „iš apačios į viršų“ buvo parengtas „Strateginis Pakruojo rajono savivaldybės 2014–2020 m. plėtros planas“, „Strateginis Pakruojo rajono savivaldybės 2013–2015 m. veiklos planas“, taip

Grazi tradicija. Per miesto šventes bažnyčioje po Mišių vyksta geriausiųjų rajono kolektyvų koncertai. Rajono vadovai atsidėkodami atlikėjams įteikia gėlių



„Senjorų bulvare“ mozaikas savo pasakojimais pynė rajono senjorai

pat „Pakruojo rajono verslo plėtros galimybių studija“, „Pakruojo rajono transporto plėtros galimybių studija“, „Kultūros paveldo plėtros galimybių studija“ ir įgyvendinimo stebėsenos metodika. „Kai parengta tiek dokumentų, belieka viena smulkmena – viską įgyvendinti“, – konferencijoje juokavo merė. Strateginiame plėtros plane suformuoti keturi prioritetai, numatyta įgyvendinti 167 priemonės. Net 84 priemonės suplanuotos numatant prioriteto „Ekonomikos augimui palankios aplinkos kūrimas“ įgyvendinimą. Strategijos santrumpa buvo išversta į anglų, vokiečių ir latvių kalbas, kad svečiai suprastų, kaip planuoja gyventi ir keistis Pakruojis per artimiausius metus.



Be kultūrinės pramoginės programos, Pakruojo šventėje netrūksta veiklos ir sporto renginių mėgėjams. Lietuvos galiūnų vardu pasveikintas vienas galiūnų čempionato sumanytojų – mero pavaduotojas Romas Medzveckas

Šventiniuose renginiuose ir minėtoje konferencijoje dalyvavo ištikimiausi Pakruojo rajono savivaldybės draugai ir partneriai iš Geros, Holdorfo, Mariestado. Geros samariečiai vaikų namams „Naminukas“ įteikė dovaną – pinigų baldams. Antrą šventės dieną Pakruojo svečių gretas papildė draugai iš Rundalės ir Bauskės savivaldybių, pakruojiečių pasveikinti užsuko ir Pasvalio meras Gintautas Gegužinskas.

Po konferencijos vyko tradicinė kultūrinė Pakruojo šventės dalis Pakruojo dvare. Čia pakruojiečiams ir svečiams koncertavo



Lietuvos galiūnai čempionato finalinėms varžyboms trečią kartą pasirinko Pakruojį. Juos pasveikino rajono merė Asta Jasiūnienė. Galiūnų pasirodymas, pasibaigęs V. Blekaičio pergale, sutraukė begales žiūrovų

kamerinės muzikos ansamblis „Vilniaus arsenalas“, J. Mindeyrytė ir V. Labutis pakvietė į „Smėlio džiazą“, o vasaros kino festivalio „Sidabrinės gervės naktys“ kūrėjai supažindino su animatorės J. Leikaitės-Aškiniene kūryba ir atvežė linksmą filmą „Kaip pavogti žmoną“.

Pirmąją šventės dieną pakruojiškiams leidžiama pabūti žiūrovais, o antrą dieną jie kasmet vis aktyviau įtraukiami aktyviai dalyvauti šventėje. Pernai buvo sveikinamos pavienės iniciatyvos, o šiemet į pasirodymus įtraukti įvairaus amžiaus dalyviai.

Nuo vienos šventės iki kitos pakruojiškiai laukia šventės eitynių. Kaskart diskutuojama, ar nevertėtų jų atsisakyti, bet paaiškėjus, kad žmonių fantazijai nėra ribų, norisi vėl tęsti šią tradiciją. Šiemetinėse eitynėse dalyvavusios 23 organizacijos dėl savo

mozaiką, kurioje persipynė ir jų veiklos pristatymai, ir tradicijos, rajono ir valstybės gyvenimo aktualijos.

Be kultūrinės pramoginės programos, tradicinėje Pakruojio šventėje netrūko veiklos ir sporto renginių mėgėjams.

2014 m. „Pakruojio mozaiką“ puikiai papildė VšĮ „Arasai“ tekstilės amato demonstracija, į šventinius renginius taip pat puikiai įsikomponavo ir verslumo skatinimo savaitės „Žingsnis po žingsnio į verslo pasaulį“ renginiai. Labiausiai džiugina, kad tą mozaiką, kaip ir neseniai patvirtintą ir šventėje pristatytą strateginį planą, sudėliojo ne kažkas iš šalies, bet patys pakruojiečiai, kurie vis aktyviau visur dalyvauja, nebijo savęs parodyti, į kitus pažiūrėti ir drauge siekti, kaip numatyta vizijoje, „kad Pakruojyje būtų saugu, patogiu ir gera gyventi kiekvienam“.

ATGIJO NUSKENDUSIŲ KAIMŲ DVASIA

Edmundas Mališauskas

35 kaimai ir 700 sodybų – tiek pasiglemžė prieš 55 metus atsiradusios Kauno marios.

Šia proga Samylų kultūros centras ir Kauno marių regioninio parko direkcija pakvietė į renginį „Pėdos marių dugne“.

Talkinant Kauno rajono viešajai bibliotekai, Vietos veiklos grupei, Samylų seniūnijai, Dubravos eksperimentinei miškų urėdijai ir kitiems partneriams buvo pastatytas šiaudų kaimelis, primenantis šio krašto praeitį.

Jame apsigyveno iš gamtinių medžiagų pagaminti arkliai, karvės, paukščiai, o svečius su duona ir druska pasitiko tautiniai drabužiais pasipuošę saviveiklininkai.

Renginyje buvo pristatyti senųjų kaimų amatai ir papročiai, koncertavo folkloro kolektyvai. Į šventę prisiminti skaudžios istorijos taip pat atvyko Kaišiadorių ir Prienų rajonų atstovai.

Kauno marios atsirado prieš 55 metus, pastačius hidroelektrinę. Samylų įlankoje susirinkę užlietų kaimų gyventojai su širdgėla prisiminė metus, kai turėjo palikti savo sodybas. Vaizdingame Nemuno slėnyje gyvenę žmonės pasakojo, kad priverstinis išsikraustymas iš namų prilygo tremčiai. Teko kirsti sodus, griauti namus, perlaidoti artimuosius.

Užlietų kaimų istorija domėjosi ir išleido knygą Rumšiškėse gyvenantis Stanislovas Abromavičius. Renginio globėjas, Kauno rajono meras Valerijus Makūnas (**nuotr.**) dėkojo bendruomenei už saugomą istorinę atmintį ir puoselėjamas tradicijas.



Kauno marios yra didžiausias dirbtinis vandens telkinys Lietuvoje. Jo apylinkėse yra daug piliakalnių, auga retų augalų, gyvena daug vandens paukščių. Žiegdriuose įrengti pažintiniai takai, kur galima apžiūrėti įspūdingas šlaitų atodangas. Išskyltojus taip pat traukia unikalūs Arlaviškių kadagių slėnis.